

DEBRECENI
EGYETEM

Anyagi, kulturális, társadalmi tőke hatásai az iskolai eredményesség és az árnyékoktatás összefüggéseinek vizsgálatában

Barabás Andrea

DEBRECENI EGYETEM

Humán Tudományok Doktori Iskola, Nevelés- és Művelődéstudományi Program

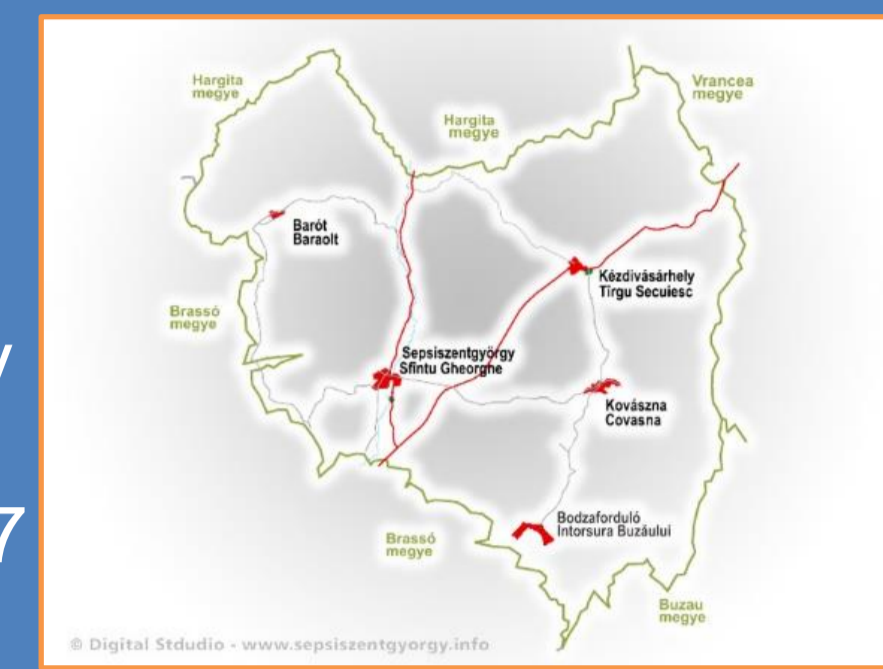
Bevezetés

Az iskolai eredményességgel foglalkozó kutatások rávilágítanak arra, hogy a tanórán kívüli tevékenységek nagymértékben hozzájárulhatnak a tanulmányi eredményességhez, a kudarcok és a lemorzsolódás elkerüléséhez. A családi jövedelem, szülők iskolai végzettsége, településtípus gyakran mutatók az árnyékoktatás és eredményesség összefüggéseinek vizsgálatában (Byun et al., 2018, Bourdieu, 1986, Coleman 1988, Kim–Yung, 2019, Polónyi, 2020, Pusztai, 2009). Az összefüggések feltárása hozzásegít a mikro-, mezo és makroszintű tényezők hatásainak mélyebb megértéséhez (Barabás–Bacskai, 2020, Behtoui–Neergaard, 2016; Ball, 2003, Dumains, 2006, Gordon Györi, 2008, Imre, 2004, 2016, Leonard, 2005, Pusztai, 2015, Jansen et al, 2021).

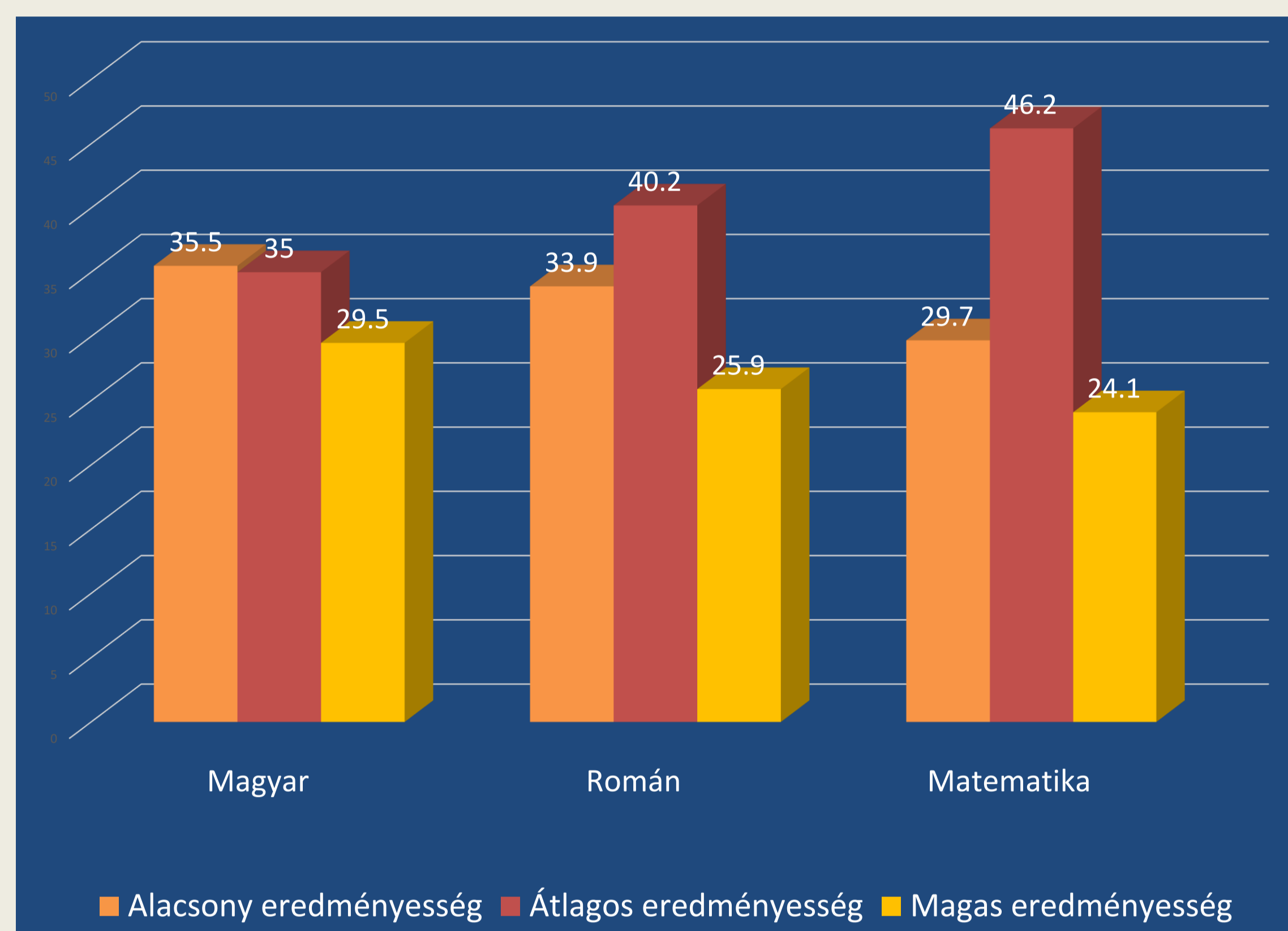
1. A szülők iskolai végzettsége, a szülők munkaerő-piaci helyzete, a szubjektív anyagi helyzet mutatói és az árnyékoktatás területén elérhető tevékenységeken való részvétel között kimutathatunk-e összefüggéseket?

2. Az árnyékoktatás területén elérhető tevékenységeken való részvételnek kimutatható-e pozitív hatása a kompetenciamérések eredményeire nézve?

- Romániai magyar kisebbségi oktatás, Kovászna megye negyedik osztályos tanulók
N=1054
- 2017 május
- Saját készítésű háttérkérdőív
- Adatbázis–KOV-ET-OM-2017

A kompetenciamérések eredményei (%)

Áz átlagon felüli kompetenciamérési eredményességre ható tényezők többlépcsős logisztikus regressziós vizsgálata a három mérési terület esetén (magyar nyelv, matematika, román nyelv)

	Magyar					Matematika					Román					
	1. lépés Exp(B)	2. lépés Exp(B)	3. lépés Exp(B)	4. lépés Exp(B)	5. lépés Exp(B)	1. lépés Exp(B)	2. lépés Exp(B)	3. lépés Exp(B)	4. lépés Exp(B)	5. lépés Exp(B)	1. lépés Exp(B)	2. lépés Exp(B)	3. lépés Exp(B)	4. lépés Exp(B)	5. lépés Exp(B)	
Kulturális tőke																
Anya érettségivel	2,316***	1,996***	2,000***	1,869**	1,826**	3,135***	2,546***	2,561***	2,357***	2,126***	1,902***	1,715***	1,703**	1,648*	1,597*	
Apa érettségivel	0,709	0,742	0,768	0,817	0,823	0,606	0,648	0,665	0,745	0,778	0,811	0,832	0,863	0,885	0,898	
Anya felsőfokú végzettség	1,523*	1,530	1,520	1,359	1,350	1,522	1,409	1,378	1,208	1,167	2,054**	2,031**	1,945**	1,827*	1,813*	
Apa felsőfokú végzettség	2,323**	2,175**	2,016**	1,850*	1,824*	2,651***	2,337**	2,194**	1,861*	1,726	1,345	1,286	1,163	1,095	1,070	
Anyagi tőke																
Anya állandó munka		1,284	1,204	1,182	1,166		1,688**	1,609**	1,578**	1,481*		1,349	1,244	1,220	1,198	
Apa állandó munka		1,702**	1,754**	1,713**	1,727**		1,663**	1,669**	1,630**	1,707**		1,246	1,244	1,217	1,230	
Szabj. anyagi helyzet		0,791	0,768	0,765	0,762		1,108	1,096	1,065	1,048		0,880	0,853	0,839	0,835	
Iskolai extrakurrikuláris aktivitás																
Környezetismeret-felismerés		0,720	0,743	0,743			0,728	0,770	0,770				0,766	1,307	0,765	
Teljesítmény- és foglalkozási tevékenységek		1,946***	1,646*	1,657*			1,407	1,088	0,969				1,764***	0,595**	1,692**	
Iskolai tábor		1,042	0,992	0,979			1,135	1,026	0,869				1,300	1,241	1,219	
Iskolán kívüli extrakurrikuláris aktivitás																
Szakkörök		1,441*	1,430*					1,819***	1,766***					1,191	1,180	
matematika		0,770	0,761					0,761	0,699					1,043	1,024	
idegen nyelv		0,842	0,832					0,701	0,658					1,019	1,004	
zene		2,284**	2,318**					2,253**	2,441**					0,993	1,014	
sport		1,072	1,058					1,627*	1,546*					1,210	1,192	
Tábor		1,243	1,247					1,255	1,276					1,126	1,131	
Iskola helye																
Településtípus			1,102						1,559*						1,134	
Konstans		0,745	0,492	0,465	0,414	0,408	0,565	0,302	0,288	0,237	0,221	0,517	0,395	0,343	0,328	0,322

Megjegyzés: *P<0.05, **P<0.01, ***P<0.000

A sport, idegen nyelv és zene magánórákon való részvétel hatása az eredményességre

		Magyar			Román			Matematika		
		alacsony	átlagos	magas	alacsony	átlagos	magas	alacsony	átlagos	magas
Sport	Részt vesz	21.7%	39.1%	39.1%	19.6%	48.8%	31.5%	14.2%	44.6%	41.2%
	Nem vesz	40.2%	33.7%	26.1%	38.8%	37.3%	24.0%	35.0%	46.7%	18.2%
Zene	Részt vesz	13.0%	39.0%	48.0%	19.0%	43.0%	38.0%	10.9%	45.5%	43.6%
	Nem vesz	38.0%	34.7%	27.4%	35.5%	39.9%	24.6%	31.7%	46.3%	22.0%
Idegen nyelv	Részt vesz	18.2%	41.8%	40.0%	20.7%	49.5%	29.7%	12.5%	50.0%	37.5%
	Nem vesz	37.7%	34.2%	28.1%	35.4%	39.1%	25.4%	31.8%	45.7%	22.5%

Nmagyar:984, Nromán:999, Nmatematika:1006, Sig.***, Adj.resid>3. (A táblázatban aláhúzással jelöltük azoknak a celláknak az adatait, ahová a véletlenszerű eloszlásnál többen kerültek.)

Erős szignifikáns összefüggés mutatható ki (P=0,000) az idegen nyelv, a zene és a sport iskolán kívüli tevékenységek és az eredményesség között.

Erős szignifikáns összefüggést találtunk a szülők iskolai végzettsége és az árnyékoktatás területén fellelhető tevékenységeken való részvétel között is, ilyen jellegű tevékenységeken nagyobb arányban vesznek részt a magasabb iskolázottsággal rendelkező szülők gyerekei.

Szignifikáns összefüggést állapíthatunk meg az iskolán kívüli szakkörök látogatása és a kompetenciamérések eredményei között. Akik részt vesznek ilyen tevékenységeken, sokkal nagyobb arányban sorolhatóak a magas eredményességi csoportba, mint akik nem járnak iskolán kívüli szakkörökre.

Az iskolán kívüli szakkörök, idegen nyelv magánóra, zene, sport tevékenységek, táborok és az apa munkaerő-piaci helyzete között szignifikáns összefüggést találtunk. Az állandó munkával rendelkező apák esetében a gyerekek 38,6%-a szakkörön, 13,8%-a idegen nyelv magánórán, 29,1%-a sport tevékenységeken és 49%-a táborban vett részt

Az anyagi tőke esetén az apa állandó munkájának hatása a többi változó bevonása után is végig megmarad. 1,7-szer nagyobb az esélye a tanulónak, hogy az átlag feletti eredményességet érjen el abban az esetben, ha az apa állandó munkával rendelkezik.

Szignifikáns hatása az anya érettségijének, az anya felsőfokú végzettségének, valamint az apa felsőfokú végzettségének van. Az anya érettségijének és az apa felsőfokú végzettségének hatása a többi változó beemelése után is megmarad. Azoknak a tanulóknak, akik esetében az anya érettségivel rendelkeznek, 1,8-szor nagyobb az esélye, hogy az átlagon felüli kategóriába kerüljen. Ugyanakkor az apa felsőfokú végzettsége esetén is 1,8-szor nagyobb az esélye a tanulónak, hogy az átlagon felüli kategóriába kerüljen.

Az árnyékoktatás területén fellelhető tevékenységek (szakkörök, magánórák, iskolán kívül szervezett táborok) és a településtípus között szignifikáns az összefüggés. A szakkörök, idegen nyelv különórák/magánórák, a sport tevékenységeken és különböző táborokban való részvétel magasabb aránya a városi iskolákban tanuló diákokra jellemző.